Waterveiligheidsrapportage 2025

DM 2086866
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

In 2025 is veel werk verricht aan de dijkversterkingen van de Sterke Lekdijk en de gekanaliseerde Hollandsche IJssel - Noord. Ook stond dit jaar in het teken van crisisbeheersing. Naast de grootschalige oefening Wolkbreuk, waarbij i.s.m. Defensie, Rijkswaterstaat en het Rode Kruis een scenario is getraind van extreme regenval en wateroverlast, is tijdens de oefening Blackout het scenario doorlopen waar enkele uren een stroomstoring werd gesimuleerd.

In deze waterveiligheidsrapportage 2025 van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) wordt een actueel en integraal veiligheidsbeeld van de waterkeringen geschetst op peildatum 1 januari 2026. Het doel van deze rapportage is vooral om aan het bestuur en onze inwoners verantwoording af te leggen over de werkzaamheden voor waterveiligheid in het jaar 2025. De financiële verantwoording maakt geen onderdeel uit van deze rapportage. Dat gebeurt in het bestuursverslag.
In de bestuursrapportages is voor waterkeringen binnen het thema waterveilige leef- en werkomgeving het volgende hoofddoel opgenomen: *voor 2050 wordt minimaal het wettelijke beschermingsniveau tegen overstromingen geboden*[1].
In voorliggende rapportage wordt in H2 een relatie gelegd met dit doel en de bijbehorende effectindicator.

Figuur 1: het plaatsen van bigbags met een Chinook helikopter tijdens oefening Wolkbreuk (november 2025)

Deze rapportage is onderverdeeld in 4 hoofdstukken:

1. Samenvatting;
2. Staat van de primaire waterkeringen;
3. Staat van de regionale waterkeringen;
4. Staat van de organisatie van waterkeringenbeheer.

1. Samenvatting

Ons waterschap werkt hard aan de opgave om zowel de Nederrijn- en Lekdijk (primaire waterkeringen) als de regionale waterkeringen in zijn gebied te laten voldoen aan de rijksnormen, zoals vastgelegd in de Waterwet in 2017. Deze rijksnormen zijn voor zowel de primaire als regionale waterkeringen gericht op het voorbereid zijn op de verwachte toekomstige situatie.

[1] het wettelijke beschermingsniveau zoals vastgelegd in de Waterwet 2017

Voor de normen van de Nederrijn- en Lekdijk gaat het om de verwachte situatie in 2050. Op peildatum 1 januari 2026 voldoet 40% van onze primaire waterkeringen aan de rijksnormen. Het versterken van de primaire waterkeringen gebeurt in het project Sterke Lekdijk. Hier zijn alle deelprojecten nu in planuitwerking of realisatie. De planning is om in 2030 de versterking van alle deelprojecten te hebben afgerond. Dat is ruim voor 2050.
In de huidige situatie (aantal inwoners, economische waarde en klimaat) en met de extra voorbereide beheermaatregelen is het risico op een overstroming beperkt, maar dat verandert als ons waterschap deze dijken niet zou beheren en versterken. Een onzekere factor blijft het tempo waarmee de klimaatverandering doorzet, dit wordt daarom nauwlettend gevolgd. Totdat de Nederrijn- en Lekdijk versterkt is, krijgen de kwetsbare delen van deze dijk in de crisisbeheersing extra aandacht. Er zijn extra beheermaatregelen voorbereid om bij hoogwater de kans op een overstroming te verkleinen.

Voor de regionale waterkeringen is in 2025 gewerkt aan de versterkingsopgave, die voortkomt uit de tweede toetsronde. Tijdens deze toetsronde in 2024 is vastgesteld dat 35 km (11%) niet voldoet aan de gestelde veiligheidsnormen. Inmiddels is 10 km verbeterd. De overige opgave is opgenomen in het meerjarig investeringsprogramma.

Naast het realiseren van de grote opgaven vraagt het beheer en onderhoud van de waterkeringen blijvend om een grote inspanning. Bij de uitvoering van de zorgplicht waterkeringen is ons waterschap ‘in control’ en wordt er gewerkt aan verbeteringen. Binnen het beheer en onderhoud is er meer aandacht voor het risico op graafschade door bevers.

2. Staat van de primaire waterkeringen

Een belangrijke kerntaak van het waterschap is het beschermen tegen overstromingen. De 55 kilometer primaire waterkeringen van ons waterschap, de Nederrijn- en Lekdijk tussen Amerongen en Schoonhoven, en de Waaiersluis beschermen een groot deel van Midden- en West-Nederland tegen een overstroming vanuit de rivier. Dit deel van Nederland heeft veel inwoners en een hoge economische waarde. De verwachting is dat in de toekomst het inwonersaantal sterk zal stijgen.

Beoordelen

De veiligheid van de primaire waterkeringen wordt beoordeeld volgens de normen die sinds 1 januari 2017 in de Waterwet van kracht zijn geworden. Deze normen zijn onder andere gebaseerd op het bieden van een basisveiligheid die in heel Nederland hetzelfde is. De veiligheidsbeoordeling van het dijktraject tussen Nieuwegein en Schoonhoven (dijktraject 15-1) en het dijktraject tussen Amerongen en Nieuwegein (dijktraject 44-1) zijn in voorgaande jaren afgerond. De uitkomst van de beoordeling is dat beide dijktrajecten ruim niet voldoen aan de norm. De belangrijkste oorzaak hiervoor is piping (‘kleine kanaaltjes onder de dijk door’). De norm waar minimaal aan voldaan moet worden voor de overstromingskans ligt op 1 op 10.000 per jaar. Omdat de afstand tot deze norm groot is, is dijkversterking noodzakelijk. Dit wordt opgepakt in het project Sterke Lekdijk dat grotendeels gesubsidieerd wordt vanuit het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Totdat de dijk versterkt is, krijgen de kwetsbare delen van de dijk in de crisisbeheersing extra aandacht. In aanvulling op het calamiteitenbestrijdingsplan zijn extra beheermaatregelen voorbereid om bij hoogwater de kans op een overstroming te verkleinen, bijvoorbeeld door het opzetten van waterpeilen in binnendijkse watergangen, dijkbewaking en noodplannen tijdens de versterking. Voor de norm gaat het om de verwachte situatie in 2050. Dat betekent dat voor de huidige situatie (aantal inwoners, economische waarde en klimaat) en met de extra beheermaatregelen het risico beperkt is, maar dat dat verandert als ons waterschap deze dijken niet zou versterken.
Van 2023 tot 2035 loopt de tweede Landelijke Beoordelingsronde Overstromingskans. Om de 55 kilometer Nederrijn- en Lekdijk en de Waaiersluis opnieuw te beoordelen is in 2024 een plan van aanpak en areaalplanning gemaakt. In bijlage 4 is deze areaalplanning opgenomen. Vanwege de lopende dijkversterking kunnen deze beoordelingen beperkter worden gehouden.

In bijlage 1 is een overzichtskaart opgenomen van de aandachtspunten van de primaire waterkeringen. Op deze kaart is onder andere te zien welke delen van de kering volgens de beoordeling slecht ‘scoren’.

Versterken
Er wordt hard gewerkt aan het versterken van de Nederrijn- en Lekdijk in het project Sterke Lekdijk. Voor de verantwoording wordt verwezen naar de voortgangsrapportages van dit project. HDSR heeft vanwege de urgentie besloten om in 2017 te starten met de voorbereiding van de versterking. Het project bestaat uit vier deelprojecten en de (indicatieve) planning is om ongeveer in 2030 (ruim voor 2050) de uitvoering af te ronden.

Effectindicator
Voor de bestuursrapportages is voor het thema 'waterveilige leef- en werkomgeving' de volgende effectindicator opgesteld:

- Effectindicator 7.1: Percentage van de primaire waterkeringen dat voldoet aan de rijksnormen.

In de paragraaf 'Versterken' op blz. 4 is te lezen dat dit percentage op 1 januari 2026 40% bedraagt. De planning is om het dijkversterkingsproject Sterke Lekdijk rond 2030 af te ronden. We liggen daarmee ruimschoots 'op koers' om onze keringen voor 2050 aan de normen te laten voldoen.

Figuur 2:
Stand van zaken project Sterke Lekdijk december 2025

Wat is er in 2025 gebeurd?

- De verkenningsfase is voor alle deeltrajecten afgerond. Dit betekent dat voor alle deeltrajecten een voorkeursalternatief is vastgesteld. Alle projecten zijn nu in planuitwerking of realisatie;
- Door nieuwe (innovatieve) rekenmethodieken en aanvullend grondonderzoek kan nauwkeuriger de sterkte van de dijk worden bepaald. Hierdoor is de versterkingsopgave kleiner geworden. Voor alle projecten is aanvullend (grond)onderzoek gedaan en zijn deze (innovatieve) rekenmethodieken ingezet;
- In september 2025 is er gestart met de uitvoering van deelproject Wijk bij Duurstede – Amerongen. De komende twee jaar wordt 11 km dijk versterkt.

Figuur 3: start realisatie deelproject Wijk bij Duurstede – Amerongen

- In december 2024 is de dijkversterking van deelproject Salmsteke met een lengte van 2 km opgeleverd en overgedragen. Daarmee is het eerste deel van onze 900 jaar oude dijk weer klaar voor de toekomst. In 2025 is de aanleg afgerond van de polsstokverspringbak voor Polstokvereniging Jaarsveld.

Figuur 4: Hoogheemraad Els Otterman opent de nieuwe polsstokspringbak Salmsteke, als sluitstuk van de dijkversterking

- De totale resterende versterkingsopgave is 30,7 kilometer. Op dit moment is 9,4 kilometer dijkversterking uitgesteld voor versterking, omdat de verwachting is dat door voortschrijdend inzicht in de beoordelingsinstrumenten ook daarna geen versterking nodig is. In totaal is op 1 januari 2026 22,2 kilometer (ca. 40%) veilig en voldoet aan de gestelde norm. In bijlage 4 is hierop een toelichting te vinden;
- Voor zowel het deeltraject Jaarsveld – Klaphek als het deeltraject Culemborgse Veer – Beatrixsluis is het dijkontwerp afgerond in het ontwerp projectbesluit. In 2025 zijn beide projectbesluiten ter inzage gelegd aan de omgeving.

Naast waterveiligheid heeft het project Sterke Lekdijk doelstellingen en ambities op het gebied van duurzaamheid, cultuurhistorie, ruimtelijke kwaliteit en het ontwikkelen van innovaties. Daarbij streeft het project naar tevredenheid van alle betrokkenen. Het vergroten van de biodiversiteit is een van onze duurzaamheidsdoelstellingen. Er is een uniforme aanpak opgesteld voor het realiseren van biodiverse buitentaluds voor de projecten Jaarsveld – Klaphek, Salmsteke – Schoonhoven en Nieuwegein – Eiland van Schalkwijk. Met deze nieuwe aanpak beogen we de ontwikkelsnelheid van een biodiverse begroeiing te versnellen.

Ten aanzien van duurzaamheid zetten we daarnaast stevig in op emissiereductie. Dit doen we door de inzet van circulair materiaal, zoals kunststof damwanden en het ontwikkelen van productinnovaties.
De doelstelling van een 40% emissieloze aanleg wordt behaald.

HDSR heeft besloten om de innovatie van de SoilMix-wand voor het eerst toe te passen bij Nieuwegein – Eiland van Schalkwijk. Vanuit de subsidieregeling van het HWBP voor innovaties is in 2025 onderzoek naar een snellere aanbrengmethode van de Grof Zand Barrière gestart, met dezelfde machine die gebruikt wordt voor de SoilMix-wand. Toepassing hiervan is van belang voor het gehele Hoogwaterbeschermingsprogramma. Bij Salmsteke – Schoonhoven is bredere toepassing van het ProLock filterscherm onderzocht (langere planken). De voorlopige resultaten zijn positief. Deze innovatie is eerder in het traject Salmsteke toegepast.

Het grondverwervingsbeleid van ons waterschap leidt in de omgeving nog altijd tot onrust. Ook de afhandeling van schade aan eigendommen door de dijkversterking is een zorg onder bewoners aan de dijk. Sterke Lekdijk hanteert een schaderegeling die de omgeving faciliteert om schadegevallen via één loket bij ons waterschap af te handelen.

Beheer en onderhoud
Het beheer en onderhoud wordt per activiteit beschreven. De beschreven activiteiten zijn afkomstig uit het landelijk vastgestelde kader zorgplicht. In bijlage 2 en 3 zijn deze activiteiten benoemd. In onderstaande paragraaf een overzicht van de operationele activiteiten.

Inspectie
Voor het inspecteren werken we volgens het kader inspectieproces waterkeringen. De primaire waterkeringen zijn volgens dit kader in het voor- en najaar geïnspecteerd. Bij deze inspecties zijn 311 gebreken geconstateerd. Deze gebreken (vooral kale plekken in bekleding en menselijke activiteit) vragen niet om acute actie. Waar nodig is herstel uitgevoerd of vindt dit in 2026 plaats. In bijlage 4 is een toelichting op de inspectie opgenomen.

Onderhoud
HDSR heeft in 2025 verder gewerkt aan de uitvoering van het Groot Onderhoudsprogramma primaire waterkeringen. Zoals eerder gemeld is dit deels gekoppeld aan het project Sterke Lekdijk.
Er is ook gewerkt aan een beheerplan. Een onderdeel daarvan is de beheerstrategie, welke in 2026 wordt vastgesteld. Daarna wordt het onderhoudsplan opgesteld als onderdeel van een zogenaamd beheer- en onderhoudshuis. Voor het project Sterke Lekdijk zijn proceseisen opgesteld voor het beheer- en onderhoud. Aan de opzet van een onderhoud-beheersysteem is verder gewerkt. In 2025 is gestart met het vullen hiervan. De primaire waterkeringen zijn conform bestek twee keer gemaaid. De bestrijding van ongewenste planten (zoals Japanse Duizendknoop en distels) blijft een aandachtspunt, maar vormt geen risico voor de veiligheid. Bij het onderhoud wordt aandacht besteed aan het ontwikkelen van bloemrijke dijken. In het maaibeheer zijn hiervoor kleine stukken overgeslagen om zaden te kunnen oogsten.

Bediening kunstwerken
De bediening van kunstwerken gebeurt volgens bedieningsprotocollen. Waar nodig worden de protocollen herzien. De registratie van proefsluitingen gaat via het onderhoudsbeheersysteem lopen. Alle kunstwerken hebben een proefsluiting doorlopen. In bijlage 4 is voor bediening kunstwerken een toelichting opgenomen.

Vergunningen, toezicht en handhaving
In 2025 zijn 44 vergunningaanvragen afgehandeld voor activiteiten die (mogelijk) invloed op de primaire waterkeringen hebben. Deze worden getoetst aan de regels in de Waterschapsverordening. Het programma Waterschapsverordening maakt het mogelijk om continu verbeteringen in de regelgeving door te voeren. In voorjaar, zomer en najaar is de jaarlijkse schouw op de primaire kering uitgevoerd. Het aantal geconstateerde overtredingen is bijna gehalveerd t.o.v. het gemiddelde over 2022 – 2024, namelijk 50 t.o.v. 96. Deels is dit te verklaren door betere weersomstandigheden, maar er is ook strakker gestuurd op het afmaken van de handhavingstrajecten. Daarvan zijn 44 overtredingen ongedaan gemaakt voor de hercontrole. In zes gevallen is een last onder dwangsom opgelegd. Daarvan zijn drie overtredingen ongedaan gemaakt, drie handhavingstrajecten lopen door in 2026. In 2026 houden we het schouwregime tegen het licht, in het kader van herziening van het Uitvoeringsbeleid VTH en handhavingsstrategie.

Crisisbeheersing
In januari 2025 zijn we kort opgeschaald geweest (fase 1) vanwege een kleine hoogwatergolf. De piek kwam in de nacht van 13 januari, welke rond de +13,53 m NAP lag. Dit leverde geen bijzonderheden op behalve bij het natuurontwikkelingsproject bij de Schalkwijkse Buitenvaart, waar een nevengeul wordt gegraven en de zomerkade gedeeltelijk (en onwenselijk) was weggegraven. De aannemer is aangesproken en hij kon maatregelen nemen indien nodig.
In september 2025 zijn we wederom kort opgeschaald vanwege de Lekdijk. In dit geval vanwege flinke bermschade. Door wegafsluitingen was er veel extra verkeer over de Lekdijk en werd de berm (en delen van de dijk) kapot gereden. De berm van de weg hoort goed aan te sluiten op het wegdek en de dijk zelf én voorzien te zijn van een erosiebestendige grasmat. Zo'n grasmat beschermt de dijk tegen het binnendringen van water. Er zijn gesprekken gevoerd met de gemeente en de provincie Utrecht. Echter, omdat dit nog steeds plaatsvindt heeft HDSR een noodplan gemaakt mocht de komende tijd een hoogwatergolf voordoen.

Als waterschap streven we ernaar om zo goed mogelijk voorbereid te zijn op diverse soorten crises. Dit doen we onder meer door onze crisisorganisatie te versterken met opleidingen, trainingen en oefeningen (OTO) voor onze crisismedewerkers. Dit gebeurt regelmatig en samen met onze netwerkpartners.
Zo is in november 2025 de crisisoefening Wolkbreuk georganiseerd door HDSR. Met 700 deelnemers de grootse watercrisisoefening van Nederland. O.a. is dijkbewaking met 200 dijkwachten van HDSR geoefend langs een groot aantal regionale keringen, met de nieuwe dijkbewakingsapp App2C en een dijkpost op de Atoomweg. Tevens is op WAM het noodplan (inpakken van de dijk) met de aannemer en Defensie geoefend. Daar is uit naar voren gekomen dat er veel goed is gegaan, de gebruikte pennen (voor het bekrammen) behoeven echter een extra check op veiligheid.
In de voorbereiding op Wolkbreuk is geconstateerd dat RWS (nog) geen dijkbewaking heeft georganiseerd op de keringen van het ARK. Dit vinden we zorgelijk. Ook omdat daar een aantal flinke schades is aangetroffen,
Een ander zorgpunt is dat de deur van RWS tussen het ARK en gemaal De Aanvoerder niet gesloten kan worden, terwijl dit volgens HDSR een kerende deur moet zijn als het water in het ARK (te) hoog komt. Dit zijn zorgpunten die in 2026 op de agenda moeten komen voor bestuurlijk overleg tussen RWS en HDSR met de passende urgentie.

Figuur 5: plaatsing schotbalken tijdens oefening Wolkbreuk

Legger en beheerregister
Waterschap-breed is verder gewerkt aan de implementatie van het datamanagementplan. Dus ook voor de gegevens van de waterkeringen. Om de data op orde te krijgen (accuraat, betrouwbaar en compleet) is in het strategische assetmanagementplan ‘datagedreven werken’ als leidend principe opgenomen. In 2019 is een proces ingericht om gegevens continu te actualiseren: informatiemanagementplan Sterke Lekdijk. Dit houdt in dat de nieuwe gegevens uit het project Sterke Lekdijk worden opgenomen in het beheerregister. Na ieder deelproject wordt een deel van de gegevens geactualiseerd.
In 2024 is begonnen met het opstellen van een monitoringsplan. De legger wordt in 2026 deels herzien. In deze legger zijn ruimtelijke reserveringen opgenomen om ruimte te houden voor toekomstige dijkversterkingen. In 2026 wordt een plan van aanpak opgesteld om deze reserveringen te actualiseren.

Muskusrattenbeheer
Voor muskusrattenbeheer wordt verwezen naar de tekst bij de regionale waterkeringen. De meeste muskusratten worden bij regionale waterkeringen gevangen.

Bevers
Het gaat goed met de bever. Er is een gezonde populatie die zich snel over het land uitbreidt. Bevers kunnen in waterkeringen graven en daarmee aanzienlijke schade en een risico voor de waterveiligheid veroorzaken. De bever is over de volledige lengte van de uiterwaarden van Rhenen t/m Schoonhoven waargenomen, alsook op enkele plekken in het regionale watersysteem. In 2025 is in onze primaire waterkering tweemaal graafschade door bevers ontdekt t.o.v. nul schades in 2024. Een graverij bij

Schoonhoven bestond uit 2 tunnels met een totale lengte van ca. 15 meter. De andere graverij vond plaats bij Wijk bij Duurstede en was kleinschalig. Beide graverijen zijn conform het provinciale beverprotocol[2] verwijderd. De bever is een goed beschermde diersoort; er wordt gewerkt met een ontheffing van de provincie conform een strikt protocol. Om een bever te mogen verstoren in Zuid-Holland is tevens lidmaatschap van de wildbeheereenheid (WBE) in het gebied nodig. HDSR is inmiddels lid van alle 3 WBE's in Zuid-Holland die binnen ons beheergebied vallen.

We verwachten de komende jaren vaker graverij aan te treffen langs de primaire kering, maar ook schade aan een regionale kering is niet uit te sluiten. Met de toename van de populatie en het leefgebied wordt dit risico steeds groter. Het is niet ondenkbaar dat op termijn een bever die herhaaldelijk voor overlast en schade zorgt, of een acuut waterveiligheidsrisico teweegbrengt, moet worden afgeschoten. Een dergelijke beslissing wordt niet lichtzinnig genomen. Er wordt dan eerst een escalatieladder doorlopen, een second-opinion opgevraagd en een afzonderlijke vergunning verkregen bij de provincie. Als alternatief kan gehandeld worden middels de bijzondere bevoegdheid van de dijkgraaf onder de waterwet (artikel 96) bij dreigend en dringend gevaar.

Landelijk wordt in het kader van de Nationale Beveraanpak gewerkt aan een risico-analyse en zonering voor de aanwezigheid van bevers, waarbij vangen en verplaatsen en (op termijn) populatiebeheer ook binnen ons beheergebied onvermijdelijk lijkt. Een dergelijke werkwijze wordt reeds gehanteerd in provincies waar de bever al langer en in grotere getalen aanwezig is, zoals Limburg en Groningen – Drenthe, en biedt een vooruitblik voor de rest van het land. De risico-analyse wordt voor zowel primaire- als regionale waterkeringen uitgevoerd, en start in de loop van 2026.

Om ons goed voor te bereiden op de verdere uitbreiding van populatie en leefgebied is in het afgelopen jaar gewerkt aan het reserveren van middelen om preventieve maatregelen te kunnen treffen langs de primaire keringen in ons beheergebied. Deze werkzaamheden zijn in 2026 in voorbereiding en uitvoering vindt plaats vanaf 2027. Er worden, als onderdeel van een landelijke pilot, twee hoogwatervluchtplaatsen gerealiseerd, zodat naast een vluchtlocatie voor de bever ook de waterkering niet wordt aangetast. Daarnaast wordt vanaf 2026 een bevercoördinator aangesteld en zal Muskusrattenbeheer ingezet kunnen worden in opdracht van Waterbeheer om te helpen bij het monitoren van de populatie en om toe te zien bij het uitvoeren van maatregelen.

[2] https://www.hdsr.nl/publish/pages/133960/richtlijn_beverprotocol_waterbeheerders_in_provincie_utrecht_2021.pdf

3. Staat van de regionale waterkeringen

Ons waterschap heeft 330 kilometer aan regionale waterkeringen in beheer. We moeten deze waterkeringen aan de wettelijke waterveiligheidsnormen laten voldoen. De provincies Utrecht[3] en Zuid-Holland[4] zien hier op toe. Als een regionale waterkering bezwijkt, kan dat tot een overstroming vanuit het regionale watersysteem leiden. De kans dat dit tot slachtoffers leidt, is klein, maar een overstroming kan wel aanzienlijke (economische) schade en wateroverlast op lokaal en regionaal niveau veroorzaken. Naast primaire en regionale keringen heeft HDSR ook nog overige keringen. De overige waterkeringen maken geen onderdeel uit van voorliggende rapportage.

Resultaten t.o.v. toetsing 2024

Ons waterschap toetst de regionale waterkeringen periodiek aan de waterveiligheidsnormen. Sinds 2012 vindt deze toetsing eens per 12 jaar plaats. De laatste toetsing heeft plaatsgevonden in 2024. Als resultaat voldeed in totaal 295 kilometer waterkering aan de norm. Het gaat daarmee om ongeveer 89% van de 330 kilometer genormeerde regionale waterkering die ons waterschap in beheer heeft. Ongeveer 35 kilometer (11%) waterkering voldeed op die peildatum niet aan de norm.

Voor de beheersing van waterveiligheidsrisico's op de afgekeurde kilometers hanteert ons waterschap verschillende processen. De belangrijkste beheersmaatregel is het uitvoeren van groot onderhoud zodat de afgekeurde waterkering weer aan de norm voldoet. Eind 2025 is een deel van het afgekeurde traject verbeterd en voldoet 305 kilometer (92%) aan de norm. Daarmee voldoet nog ongeveer 25 kilometer (8%) nog niet aan de norm. De overige opgave is opgenomen in de meerjarenplanning voor groot onderhoud van de regionale waterkeringen

De verbetering van de overige afgekeurde kilometers wordt op basis van urgentie aan het verbeterprogramma toegevoegd. De risico's voor deze strekkingen zijn beperkt en worden in de tussentijd op basis van de zorgplicht (inclusief crisisbeheersing) beheerst. Met de voltooiing van de tweede toetsronde heeft ons waterschap een actueel en representatief inzicht verkregen in de veiligheidstoestand van de regionale waterkeringen. Hiermee is ons waterschap beter in staat om risico's te beheersen.

Op orde brengen en op orde houden

Voor de uitvoering van groot onderhoud gebruikt ons waterschap Groot Onderhoudsplannen (GOP's). De doelstelling van de GOP's is om het areaal op orde te brengen én het vervolgens op orde te houden. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen het GOP Regionale Waterkeringen 2017 en het Voortrollend GOP Regionale Waterkeringen. Ook de verbetering van de afgekeurde kilometers behoort tot de opgave die valt onder de GOP's. Hierop rust een resultaatverplichting, wat wil zeggen dat alle waterkeringen die in de tweede toetsronde zijn afgekeurd uiterlijk in 2030 weer aan de normen moeten voldoen. De provincies Utrecht en Zuid-Holland zien hier als bevoegd gezag op toe.

Voor het GOP Regionale Waterkeringen is in 2025 voornamelijk gewerkt aan project kade- en oeververbetering Willeskop, gelegen aan de Gekanaliseerde Hollandse IJssel. Dit project is einde 2025 technisch opgeleverd.
Binnen dit project is de opgave voor waterveiligheid en onderhoud van oeverwerken in synergie gerealiseerd. In het kader van duurzaamheid is een groot deel van het werk met elektrisch materieel uitgevoerd. Ten behoeve van ecologische waterkwaliteit en biodiversiteit zijn natuurvriendelijke oevers en fauna-uittredeplaatsen aangelegd. Binnen het project is ook een innovatieve variant natuurvriendelijke oever toegepast, waarmee soortendiversiteit extra wordt bevorderd.

Figuur 6: plaatsen nieuwe houten damwand met elektrische kraan Willeskop GHIJ zuid

[3] Water | Geo-Point Utrecht

[4] Zuid-Hollandse Omgevingsverordening (geconsolideerde versie vanaf 1-9-2026) - Omgevingsdocumenten viewer Zuid-Holland

In 2025 heeft HDSR al diverse werkzaamheden onder dit GOP uitgevoerd, waaronder het voorboezem gemaal Benschop, waarbij in synergie met de waterberging Willeskop de kades tussen het oude gemaal Benschop en de aansluiting op de Gekanaliseerde Hollandse IJssel zijn verbeterd.

Ook is ter plaatse van de Houtdijkkade een lekkage opgetreden op meerdere plekken, waardoor herstelwerkzaamheden zijn uitgevoerd vooruitlopend op het GOP. Hier zijn bentonietinjecties toegepast om de holle ruimtes in de waterkering te dichten.

Daarnaast zijn de projecten van de Enkele Wiericke, Hollandse Kade en Lange Weidsche Boezem van start gegaan:

- De Enkele Wiericke bevindt zich in een veenweidegebied. Door de slappe en zettingsgevoelige ondergrond is met regelmaat groot onderhoud nodig. Inmiddels is het ruim 10 jaar geleden dat groot onderhoud is uitgevoerd en komt de Enkele Wiericke opnieuw aan bod. Op deze locatie wordt ecologisch maaibeheer uitgevoerd ter verbetering van biodiversiteit. Afvoer van het maaisel verloopt volgens een verbeterde cyclus.
- Bij de Hollandse kade bestaat uit een waterkering met daarop een fietspad. In nauwe samenwerking met de gemeente Nieuwkoop vindt een functiescheiding plaats van de kering en het fietspad. Hiervoor wordt een vervangende waterkering gerealiseerd in de vorm van een geperforeerde stalen damwand. Hierdoor is er genoeg aanvoer van water naar het achtergelegen N2000-gebied.

Figuur 7: werkzaamheden Kockengen

Beheer en onderhoud

Het beheer en onderhoud wordt per activiteit beschreven. De beschreven activiteiten zijn afkomstig uit het landelijk vastgestelde kader zorgplicht. In bijlage 2 zijn de operationele activiteiten uit dit kader benoemd. In aanvulling hierop worden de activiteiten voor muskusrattenbeheer en bevers beschreven.

Inspectie

Voor het inspecteren wordt gewerkt volgens het kader inspectieproces waterkeringen. De regionale waterkeringen zijn in het voor- en najaar geïnspecteerd. Bij deze inspecties zijn 145 gebreken waargenomen. Waar nodig vindt in 2026 herstel plaats.

Onderhoud

Na de primaire waterkeringen wordt een beheerstrategie voor de regionale waterkeringen opgesteld. De regionale waterkeringen zijn conform bestek vier keer gemaaid. Om bloemrijke waterkeringen te krijgen en houden, wordt het maaisel, zo veel als mogelijk is, afgevoerd (ecologisch beheer). Onkruidbestrijding vormt ook voor de regionale waterkeringen een aandachtspunt voor de sterkte van de keringen, maar geen risico. Groot onderhoud om het keringprofiel in stand te houden maakt deel uit van het GOP (zie paragraaf ‘Verbeteren’). Het graven door rivierkreeften vraagt steeds meer aandacht.

Bediening kunstwerken

In het onderhoudsplan wordt opgenomen dat de kunstwerken eens in de 4 jaar een proefsluiting krijgen. Na een periodieke (proef)sluiting volgt een evaluatie en worden eventuele verbeterpunten in het bedieningsprotocol of calamiteitenbestrijdingsplan doorgevoerd. De kunstwerken (inclusief bedieningsprotocol) worden opgenomen in het onderhoudsbeheersysteem.

Vergunningen, toezicht en handhaving

In 2025 zijn voor de regionale en overige waterkeringen 198 vergunningaanvragen ingediend. Het platform ‘Keur en legger’ maakt het mogelijk om continu verbeteringen door te voeren.

Legger en beheerregister
Waterschap-breed is verder gewerkt aan de implementatie van het datamanagementplan. Dus ook voor de gegevens van de regionale waterkeringen. De legger wordt in 2026 herzien.

Crisisbeheersing
Voor de crisisbeheersing wordt verwezen naar de tekst bij de primaire waterkeringen.

Muskusrattenbeheer
Muskusratten worden in Nederland bestreden, omdat zij graven in waterkeringen en daarmee aanzienlijke schade en een risico voor de waterveiligheid kunnen veroorzaken. Ook vormen muskusratten een bedreiging voor de biodiversiteit. De organisatie ‘Muskusrattenbeheer West- en Midden-Nederland’ is ondergebracht bij HDSR. In dit samenwerkingsverband van zes westelijke waterschappen bestrijden we de muskusratten in het hele gebied van West- en Midden-Nederland.

In 2025 zijn er in het werkgebied van HDSR 4.264 muskusratten gevangen. Een stijging vergeleken met het jaar 2024 (3.432 stuks). De meeste muskusratten zijn gevangen in het westelijk en noordwestelijk deel van het beheergebied. Het aantal gevangen muskusratten kwam in 2025 uit op ongeveer 1 per 3 km watergang. Hiermee blijft het veiligheidsniveau voor HDSR hoog en op koers.

Figuur 8: auto van muskusrattenbeheer

Sinds 2019 is de landelijke bestrijdingsstrategie voor muskusratten gericht op het ‘terugdringen tot de landsgrens’. In een periode van 10 tot 15 jaar moet dit doel worden bereikt. Aan de landsgrens wordt hiervoor een defensielijn in stand gehouden. Dat vraagt van de grenswaterschappen extra inzet van uren. Voor deze extra inzet heeft de ledenvergadering van de Unie van Waterschappen in 2022 een solidariteitsfinanciering tussen de waterschappen ingesteld. Deze solidariteitsheffing is getrapt ingevoerd met een staffel van 25% per keer. Voor het eerst in 2023. De volgende stap staat gepland voor 2027.

Bevers
Voor het onderwerp bevers wordt verwezen naar de paragraaf ‘bevers’ bij de primaire waterkering. In een deel van ons regionale beheergebied zijn ook bevers gesignaleerd. Bij de inspecties van de regionale keringen zijn nog geen beverschades waargenomen. We verwachten in de toekomst wel schades en een verhoogde inzet op monitoring en het treffen van preventieve maatregelen tegen graverij.

4. Staat van de organisatie van waterkeringenbeheer

Dit deel van de rapportage geeft antwoord op de vraag: ‘Zijn we bij de uitvoering van de zorgplicht waterkeringen ‘in control’?’. Zowel voor de primaire als de regionale waterkeringen. De staat van de organisatie is gebaseerd op de inrichting en uitvoering van de werkprocessen uit het landelijk vastgestelde kader zorgplicht. In bijlage 2 zijn de operationele activiteiten uit dit kader benoemd met bijbehorende basiseisen. En in bijlage 3 de tactische en strategische activiteiten.

In 2018 heeft de ILT een audit inspectie zorgplicht primaire waterkeringen uitgevoerd. De conclusie van de ILT was dat HDSR veel werkzaamheden goed uitvoerde, maar nog niet volledig ‘in control’ was. Om deze reden is in 2018 een verbeterplan voor de zorgplicht vastgesteld en daarna uitgevoerd. In 2020 heeft de ILT een her-inspectie uitgevoerd. Hieruit is gebleken dat HDSR de twee tekortkomingen en verschillende aandachtspunten heeft opgelost. Aan andere aandachtspunten is verder gewerkt conform het verbeterplan. Eén van die aandachtspunten is het ontbreken van een evaluatie van veel werkzaamheden voor beheer en onderhoud. Dit heeft vooral te maken met het (beter) rapporteren van evaluatiepunten. Vanaf 2023 is verder gewerkt aan het verbeteren van de zogenaamde Plan-Do-Check-Act-cycli (inclusief rapporteren), waarbij op basis van ervaringen bijstellingen in beleid en aanpak worden doorgevoerd. Dit maakt onderdeel uit van de implementatie van assetmanagement bij waterkeringen. In dit kader heeft het college in 2023 het strategisch assetmanagementplan goedgekeurd. In 2025 zijn deze cycli geïmplementeerd. Dat geldt ook voor ‘evaluatie en gevolg geven’ van de tactische activiteiten van de zorgplicht. De overige strategische en tactische activiteiten van de zorgplicht zijn geborgd.

In 2024 heeft de ILT een inspectie uitgevoerd op de te treffen voorzieningen zoals die in het rapport van de eerste veiligheidsbeoordeling met overstromingskansen voor de primaire waterkeringen zijn verwoord. Uit deze inspectie bleek dat veel voorzieningen goed zijn opgepakt, maar dat er vier aandachtspunten (samengevat in een tekortkoming) overbleven. Deze aandachtspunten zijn in 2025 opgelost. In bijlage 5 is een overzicht van de stand van zaken van de te treffen voorzieningen opgenomen.

Daarnaast is ook voortgang geboekt met het Dashboard Zorgplicht. Deze tool, opgesteld in samenwerking met het Waterschapshuis, ondersteunt in het inzichtelijk maken van alle processen met betrekking tot de waterveiligheid. In 2024 is gestart om voor het eerst met het Dashboard een overzicht op te stellen. In Bijlage 6 wordt een overzicht gegeven van de resultaten uit het Dashboard

Het invullen van de beheerdersrol voor het project Sterke Lekdijk vraagt een grote inzet. Om die reden is het een uitdaging om de reguliere beheerdersrol goed te blijven vervullen en wordt hiervoor extra capaciteit ingezet.

De conclusie is dat HDSR bij de uitvoering van de zorgplicht waterkeringen ‘in control’ is.

Bijlage 1: overzichtskaart aandachtspunten primaire waterkeringen 2026

